

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Dissertationes De Actibus Humanis

Karchne, Simon

Augustæ Vindelicorum & Græcensis, 1716

§. I. An homo in statu naturæ lapsæ sit liber libertate indifferentiæ, & an hæc sit necessaria ad meritum, & demeritum?

urn:nbn:de:hbz:466:1-39981

DISSERTATIO III.

DE

Voluntario libero potenciali & actuali.

ARTICULUS I.

De Potentiali libertate Hominis.

§. I.

An homo in statu naturæ lapsæ sit liber libertate Indifferentiæ? & an hac sit necessaria ad meritum, & demeritum?

447. **L**ibertas opponitur necessitati, hæc est triplex, prima est necessitas servitutis ortæ ex peccato, huic opponitur libertas gratiæ juxta illud *ad Rom. 6. Liberati a peccato, servi facti estis justitiæ.* Secunda est necessitas servitutis, quam inducunt Corruptio naturæ lapsæ, & miseria vitæ; huic opponitur libertas gloriæ, de hac *ad Rom. 8.* dicitur: *Tunc, & ipsa creatura liberabitur à servitute corruptionis in libertatem gloriæ filiorum DEI.* Tertia necessitas est naturæ: & quidem duplex, una co-

actionis provenientis ab extrinseco, quam definit Maurus hinc *quest. 15. num. 7. ex S. August. lib. 5. de Civitate DEI. cap. 10. Quæ non est in potestate, sed etsi nolumus, efficit, quod potest, sicut est necessitas mortis: Cogimur enim mori, licet mori nolumus; libertas huic opposita, seu libertas à coactione est, quæ removet coactionem, & violentiam, id est, per quam ita possumus aliquid facere, vel omittere volendo, ut non necessitemur ad illa facienda, vel omittenda, à principio nobis extrinseco, tamen siant necessariò, fiunt tamen spon-*

spontè voluntariè ac libenter: hâc libertate volumus esse felices, & nolumus esse infelices: ejusmodi volitio, & nolitio est quidem necessaria, quia non possumus non velle esse felices, nec possumus velle esse infelices, ad neutrum tamen cogimur, quia sponte nostrâ, ac nulla coacti extrinsecâ violentiâ, sed potentia volitiva appetitu suo ad hoc rapiuntur.

Altera naturæ necessitas est necessitas determinationis ad unum ex extremis contrariè, aut contradictoriè oppositis, talem censetur habere voluntas, quando ex parte actûs primi proximi se tenet aliquod principium, nullam illi relinquens indifferentiam activam ad utrumque extremum ex oppositis, sed eam determinans determinatè ad unum: huic necessitati naturæ, ex diametro opponitur libertas indifferentiæ, hæc à voluntate non solum removet coactionem, ac violentiam, sed insuper ex parte principij liberi inducit potestatem, hoc est Dominium, & indifferentiam in actum, & vocatur libertas naturæ: de hac solâ tractant Philosophi, & Theologi, nobisque sermo est in præsentia: de libertate verò à servitute peccati, & à servitute corruptionis disputant soli Theologi de libero arbitrio, & gratiâ.

448. Necessitas ad nostrum institutum est alia antecedens, alia consequens. Antecedens est, quæ ante omnem actum liberum trahit inevitabiliter voluntatem ad determinatam contradictionis partem, sic à visione beatificâ trahitur voluntas ad amorem DEI. Consequens est, quæ præsupponit usum liberum, à quo profluit: sic supposito,

R. P. Karob, Diss.

quòd quis liberè se determinaverit ad amorem DEI, necessariò illum amat, hæc non impedit libertatem in actu primo, quam inquirimus, sed necessariò illam præsupponit. Libertas à necessitate est duplex; physica, & moralis: Moralis est, quæ est Capax meriti, vel demeriti, hanc aliqui vocant libertatem virtuales, & æquivalentiæ id est, talem, vi cujus voluntas ita liberè ponit actum, ut non solum formaliter, sed etiam æquivalenter potuerit illam omittere, nempe eliciendo actum ei oppositum, aut omittere non solum hunc, sed etiam omnem alium illi æquivalentem: unde caret hâc libertate moralis, qui, ex duobus actibus in valore æqualibus honestis, aut inhonestis debet alterutrum, clicere, quia etsi sit formaliter liber ad quemvis illorum, cum locò cujusvis illorum valeat alterum ponere, non tamen est liber æquivalenter, quia quemcunque formaliter ponat, necessariò etiam ponit æquivalenter alium formaliter omissum, quia formaliter omissus æquivalenter continetur in formaliter posito. Et ideo fit, ut actus ejusmodi sint honesti, neuter illorum potest formaliter illi imputari, seu esse laudabilis; si autem sint inhonesti, propter nullum sit vituperabilis: sicut nemo diceret eum esse liberalem ac laude dignum, qui ante omnem suam libertatem unum ex duobus aureis in valore æqualibus debet mihi unum dare, estò sit formaliter liber, ut hunc præ alio formaliter det.

449. Libertatem physicam non omnes æqualiter explicant: Ripalda enim vocat, quæ provenit etiam non liberè libertate à necessitate antecedente: hæc libertate concedit, quòd Pater, & Fi-

Uu

lius

lius spirent Spiritum S. Consentit Scot. quare hi tunc confundunt liberum cum voluntario, uti etiam S. Th. *de potentia quest. 10. art. 2.* dicens DEUM liberè se amare, id est, voluntariè.

Alij physicam libertatem ponunt in omnibus ad agendum requisitis in utramque partem, ita ut si voluntas vellet omnes suas vires impendere, posset in actum exire, verùm tali difficultate antecedente premitur, ut nunquam sit cum eâ difficultate in actum proditura, eò quòd tantam difficultatem non physicè, sed moraliter sit impossibile superare. E contra moralis libertas ab illis vocatur, quæ cum iisdem ad agendum requisitis non premitur ab agendo, vel non agendo voluntatem absterrente. Hæc explicatio non displicet.

Alij communiùs per physicam libertatem intelligunt sufficiens Dominium in actum, ita ut possit poni, aut omitti actus sine omni respectu ad honestatem, & malitiam, id est, absque sufficiente consideratione ad meritum, & demeritum; hanc libertatem concedunt infantibus, amentibus, Somniantibus, ita Hurt. *de Anima D. 15. num. 161.* Mol. Vasq. quia, inquirunt, in his potest esse cogitatio representativa boni, & mali sensibilis sine hoc, quòd representetur idem bonum, vel malum conforme aut disforme naturæ rationali, unde juxta hos datur aliquando libertas physica sine morali, quod tamen alij negant; quia ut detur libertas moralis, non est opus rationem boni aut mali expressè, & explicitè comparare ad dictamen rationis, aliàs plebs vix unquam operaretur liberè libertate morali,

quia vix unquam facit hanc comparationem, proinde si hi Doctores hoc exigunt ad libertatem moralem illis, non acquiesco cum Raymundo *Discipl. Moral. dist. 3. quest. 2. art. 4. num. 161.* danto hanc rationem, quòd, ut quis habeat dominium in suum actum, seu plenam libertatem, necesse est, ut habeat plenum usum rationis, at quicumque habet plenum usum rationis, ejus Intellectus potest illi dictare principia moralia prima, eaque applicare ad materias singulares propositas, quibus applicatis videri potest, an actio circa hujusmodi res sit honesta, vel turpis, quam quia dormientes, infantes, & amentes habere non possunt, sequitur nec eos habere posse libertatem physicam, seu naturalem; non ergo datur libertas physica uti à citatis Doctoribus exponitur sine morali.

Confirmatur quod libertas non solum pendeat à qualitate cognitionis, sed etiam à certâ organorum potissimum sensus Communis dispositione: quia ergo in somno multum est Impeditus sensus Communis, & sopitus propter vapores, fit, ut non sit libertas physica propter defectum organicæ dispositionis.

Quòd si Salomon in somno meruerit à Deo sapientiam, proinde fuerit liber, uti sentit Soar. *lib. 2. de Orat. cap. 19. num. 17.* id factum est miraculose, divinitus enim posse dari exercitium liberum in somniantibus, infantibus &c. admitto, quia DEUS potest roborare eorum Intellectum ita, ut absque sensu communi perfectè operetur; aut potest sensum communem de se impeditum dirigere, ut exerceat suas functiones, quantum sufficit ad libertatem, uno ho-

horam modo Salomon poterat esse liber in somno, quod tamen factum fuisse negant plures cum Pineda lib. 3. de Salom. s. 8. num. 6.

Verum si detur, siue non detur libertas physica, seu naturalis proximè explicata sine morali, ad nostrum præsens institutum proinde est; utraque enim opponitur necessitati antecedenti, seu causæ efficienti inevitabiliter operanti, quæ ex recepta sententia definiti solet, quod sit illa, qua positus omnibus ad agendum requisitis non potest non agere. De quâ fusè cit. Raynaud. à num. 64.

Nomine liberi arbitrij intelligitur facultas permanens, quâ indifferenter bene, aut malè uti possumus: non ergo est aliquis actus, quia hic non est permanens, nec est habitus, quia isto vel tantum bene vel tantum malè utimur.

Quæres igitur primò quid sit liberum arbitrium, siue libertas à necessitate in actu primo, siue quod idem est libertas indifferentiæ, cujus mentio facta est num. 447. Respondeo bene definiiri, quod sit facultas, siue potentia, qua positus omnibus ad agendum requisitis in sensu eorum composito potest operari vel non operari. Ita Schola Societatis contra Thomist. admittentes physicam prædeterminationem, in cujus sensu composito nequit voluntas conjungere omissionem actûs, ad quem est prædeterminata.

Nomine requisitorum intelliguntur illa per quæ potentia constituitur proximè in esse potentis agere, & non agere. Ubi ly potest agere, & non agere signifi-

cat potestatem dominativam, per quam potest se determinare ad agendum, vel non agendum, unde duæ sunt necessariæ conditiones ad potentiam liberam. Prima est, ut positus omnibus prærequisitis, per quæ constituitur proximè potens agere, non sit determinata ad agendum, sed indifferens ad agendum, aut non agendum. Secunda est ut potentia ita sit indifferens, ut possit se ipsam determinare ad partem utramlibet contradictionis.

Ex defectu primæ Conditionis ignis non calefacit liberè, quia ignis positus requisitis constituentibus cum in esse proximè potentis calefacere est determinatus ad unum, nempe ad calefaciendum. Econtra homo dum peccat, habet potentiam liberam peccandi, quia datus requisitis, per quæ constituitur proximè potens peccare, non est determinatus ad unum, nempe ad peccatum, sed indifferens etiam ad non peccandum.

Ex defectu secundæ Conditionis peccandi habitus, licet sit habitus potentie liberæ, non tamen est liber, seu non est potentia libera; quia etsi positus omnibus ad peccandum requisitis sit indifferens, ut concurrat, vel non concurrat ad peccatum, nequit tamen se determinare, sed debet determinari ab ipso peccante, qui cum possit uti, aut non uti habitu, potest se & habitum determinare. Idem dic de alijs habitibus in viæ requisitis, e. g. de habitu Charitatis, qui est indifferens, ut eliciatur, aut non eliciatur actus Charitatis, &c.

Probatur definitio; causa necessaria, & libera sibi diametraliter opponuntur, ergo eorum prædicata differentialia

tialia etiam ex diametro debent sibi opponi; sed causa necessaria in actu primo constituitur formaliter per hoc quod positus omnibus ad agendum requisitis non possit non agere, ergo causa libera in actu primo proximo constituitur formaliter per hoc, quod stantibus omnibus ad agendum prerequisiteis possit agere vel non agere.

Confirmatur. Ad libertatem non sufficit, quod in sensu diviso alicujus prerequisiteis, V. S. remotâ qualitate physice præterminante sit facultas expedita ad non agendum, sic enim etiam causa necessaria essent formaliter libera. E. g. potentia visiva, quia etiam hæc sublatâ specie impressa albedinis, potest ommittere, imò necessario omittit visionem albedinis.

451. Quæres secundò, an defactò detur in homine liberum arbitrium, & libertas indifferentiæ proximè explicata, atque adeò defactò homo sit præditus non solâ libertate à coactione, sed etiam à necessitate antecedente. Affirmativa opponitur pluribus veterum, & Recentiorum Hæreticorum erroribus; quorum primus fuit eorum, qui dicebant hominem necessitari à stellarum influxu, ut oppositum velle non possit. Secundus est Calvinii, Lutheri, &c. docentium libertatem indifferentiæ sublatam esse per impulsum divinum extrinsecum, cui voluntas creata contravenire non possit. Limitavit postea Lutherus, in visitatione Saxonicâ, Melancthon. Chemnitius, & Communitè alij Sectarij ad actus Spirituales, nam ad actiones civiles, & externas ad communem victum, & huma-

nam Societatem spectantes admiserunt libertatem à necessitate.

Tertius fuit Michaëlis Bay Doctoris Lovaniensis viri Catholici (quem hodie sequuntur Jansenistæ sic dicti ex Jansenio Episcopo Iprensi inhaerente vestigijs Bay) qui 1579. Gregorio XIII. Propositiones 79. ex Libris ejusdem extractas damnanti, ac censuranti acquievit, humiliterque paruit. Tam hic, quam Jansenius concesserunt libertatem indifferentiæ pro statu naturæ integræ, proinde in Adamo ante lapsum, hanc autem per lapsum esse amissam in omnibus posteris, hisque inesse solam libertatem à coactione, eamque sufficere ad actus Meritorios, & Demeritorios; *nihil aliud*, inquit Jansenius, *tom. 3. lib. 6. c. 12. Col. 658. libero generaliter repugnat, quàm necessitatis illius præmentis, cogensque violentia*: Unde asserit actui amoris, quo DEUS amat se ipsum, satis libertatis ad meritum inesse, si esset capax meriti. Defactò ergò juxta Jansenium, ejusque sequaces voluntas humana non habet indifferentiam ad bonum, & malum, sed necessitatur necessitate intrinsecâ, accidentali tamen, sive tali, quæ possit abesse à Creatura, nunc autem illud intrinsecum necessitans semper illi inesse, istud autem intrinsecum juxta Jansenistas partem est in corpore, nempe concupiscentia nata ex peccato Originali, partim in animâ, scilicet gratia impediens concupiscentiam trahentem ad malum & necessitans ad bonum. Si autem concupiscentia, sive hujus delectatio terrena pravalet, tunc voluntas necessario amplectitur malum, sive peccatum. Verbo dicit hæc pestilentissima

lentissima secta, quòd in omnibus necessariò sequatur voluntas, vel delectationem terrenam concupiscentiæ ad malum, vel cœlestem à DEO infusam ad bonum, prout altera alteram vincit; ut si delectatio Cœlestis, in quâ reponit gratiam Christi Medicinalem sit, intenta e.g. ut tria, & terrena, ut duo, voluntas necessariò amet bonum, si è contrà, amet malum ob victricem delectationem. Vide num. 405.

Hanc opinionem damnavit Innocentius X. & Alexand. VII. in Propositione tertia ex quinque excerptis ex Janseniano volumine ita Sonante: *Ad merendum, aut demerendum, in statu natura lapsæ non requiritur in homine libertas à necessitate, sed sufficit libertas à coactione.* Vide num. 447. contra hos igitur tres errores.

452. Respondeo affirmativè ad quæsitum secundum, probatur primò ex Script. 1. ad Corinth. 3. *qui statuit in sorde suo firmus non habens necessitatem, potestatem autem habens sue voluntatis:* Et Ecclesiast. 31. *qui potuit transgredi, & non est transgressus, facere malum, & non fecit.*

Probatur secundò ex Trid. Sess. 6. c. 4. Anathematizante eum, qui dixerit: *Liberum hominis arbitrium à DEO motum, excitatum, DEO excitanti, atque vocanti non posse dissentire, si velit.*

Probatur tertiò ex Aug. cujus doctrinam infallibilem censent Jansenista: *Lib. de vera Relig. c. 14. Nec hoc quidem dubitandum video, habere antecedens liberum voluntatis arbitrium,*

tales enim servos suos meliores esse DEUS judicavit, si ei servient liberaliter, quod nullo modo fieri possit, si non voluntate sed necessitate servierint: Et *Lib. de Spirit. & Litt. c. 34. Consentire vocationi DEI, vel ab eâ dissensire propriæ voluntatis est,* Rufinus. *Lib. de duabus animabus c. 12. dicere reum teneri quempiam, quia non fecit, quod facere non potuit, summa est iniquitatis & insaniæ.*

Idem *Lib. 3. de liber. arbit. c. 1. si naturâ, aut necessitate motus existit culpabilis esse nullo modo potest.* Item ex omnibus, quas habuit cum Pelagio Monacho Anglo concertationibus, evincitur libertas indifferentiæ. Pelagius assererat libertatem indifferentiæ, & hinc concludebat potentiam implendi præcepta, ac exinde saltem suppositâ promissione divinâ consequendi vitam æternam proprijs viribus sine Gratiâ Divinâ; Augustinus hunc errorem impugnans nunquam negavit antecedens, sed consequentiam, ergo agnovit libertatem indifferentiæ cum necessitate gratiæ, si enim non cognovisset, debuisset negare fundamentum erroris, seu antecedens, quod ab eo nunquam negatum constat ex *lib. 2. de Nupt. & Concupisc. c. 3.* Ubi Juliano Pelagiano asserenti negari liberum arbitrium à requirentibus gratiam respondet; *Non est ita, ut loqueris, quicumque ista dixisti, non est ita, multum vel fallere meditaris, non liberum negamus arbitrium.*